

*The Israeli Flag: A National or Religious Symbol?***1) במדבר פרשת במדבר פרק ב**

(א) וַיִּדְבֶּר יְקֹנָק אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: (ב) אִישׁ עַל-דָּגְלוֹ בְּאֶתֶת לְבֵית אֲבֹתָם יִחַנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל-מוֹעֵד יִחַנוּ:

2) במדבר רבה (וילנא) פרשת במדבר פרשה ב

ג חיבה גדולה חבבן הקב"ה שעשאהם דגלים כמה"ש כדי שיהיו ניכרין ומנין שהוא אהבה לישראל שכן שלמה אומר (שיר /השירים/ ב) הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה אמר ר' אבהו מה ת"ל הביאני אל בית היין וגו' למה"ד =למה הדבר דומה= לעשיר שהיה לו אוצר מלא יין ונכנס לבדקו ומצאו כולו חומץ בא לצאת מתוך האוצר ומצא חבית א' יין טוב אמר חבית זו עומדת עלי כמלא אוצר כך ברא הקב"ה שבעים אומות מכולם לא מצא הנייה אלא בישראל שנאמר הביאני אל בית היין ומנין שיין עולה ע', י' עשרה י' עשרה נ' חמשים הרי שבעים ומכולם ודגלו עלי אהבה רבי יהודה אומר הביאני אל בית היין למרתף הגדול של יין זה סיני ולמדני משה תורה שהיא נדרשת מ"ט פנים ודגלו עלי אהבה, א"ר חנינא בראשונה כל מי שהיה מראה איקונין של מלך באצבע היה נהרג והתינוקות הולכים לביה"מ =לבית המדרש= ומראים את האזכרות באצבע אמר האלהי ודגלו עלי אהבה וגודלו עלי אהבה ר' יששכר אומר ודגלו עלי אהבה אפילו אדם יושב ועוסק בתורה ומדלג מהלכה להלכה ומפסוק לפסוק אמר הקב"ה חביב הוא עלי ודגלו עלי אהבה ודילוגו עלי אהבה, ד"א ודגלו עלי אהבה אמר הקב"ה יש לאומות דגלים ואין חביב עלי אלא דגלו של יעקב הה"ד ודגלו עלי אהבה, ד"א הביאני אל בית היין בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים שנאמר (תהלים סח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן והיו כולם עשויים דגלים דגלים שנאמר (שיר /השירים/ ה) דגול מרבבה כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים התחילו מתארים לדגלים אמרו אלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן לכך נאמר (שם /שיר השירים/ ב) הביאני אל בית היין זה סיני שנתנה בו התורה שנמשלה ביין (משלי ט) ושתו ביין מסכתי הוי אל בית היין זה סיני ודגלו עלי אהבה אמרו אילולי הוא מגדיל עלי אהבה וכן הוא אומר נרננה בישועתך וגו' אמר להם הקב"ה מה נתאיתם לעשות דגלים חייכם שאני ממלא משאלותיכם (תהלים כ) ימלא ה' כל משאלותיך מיד הודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאור.

ד איש על דגלו באותות הה"ד (שיר /השירים/ ו) מי זאת הנשקפה וגו' קדושים וגדולים היו ישראל בדגליהם וכל האומות מסתכלין בהם ותמהין ואומרים מי זאת הנשקפה וגו' אומרים להם האומות שובי שובי השולמית הדבקו לנו בואו אצלנו ואנו עושין אתכם שלטונים הגמונים דוכסין אפרכין אסטרטליטין, שובי שובי ונחזה בך ואין נחזה אלא שררה שכן אמר יתרו למשה (שמות יט) ואתה תחזה וגו' שובי שובי ונחזה בך וישראל אומר מה תחזו בשולמית מה גדולה אתם נותנים לנו שמא כמחולת המחנים שמא יכולים אתם לעשות לנו כגדולה שעשה האלהים במדבר דגל מחנה יהודה דגל מחנה ראובן דגל מחנה דן דגל מחנה אפרים יכולים אתם לעשות לנו כך, מה תחזו בשולמית מה גדולה אתם נותנים לנו שמא כמחולת המחנים שמא יכולים אתם ליתן לנו כגדולה שעשה לנו האלהים במדבר שהיינו חוטאים והוא מוחל לנו ואומר לנו והיה מחניך קדוש, אף בלעם הביט בהם ויצאה עינו כנגדן שלא היה יכול ליגע בהם שנאמר (במדבר כד) וישא בלעם את עיניו אלו הם הדגלים התחיל אומר מי יכול ליגע בבני אדם אלו מכירין את אבותיהם ואת משפחותיהם שנאמר (שם /במדבר כ"ד/) שוכן לשבטיו מיכן למדנו שהיו הדגלים גדולה וגדר לישראל לכך נאמר איש על דגלו.

ז באותות, סימנין היו לכל נשיא ונשיא מפה וצבע על כל מפה ומפה כצבע של אבנים טובות שהיו על לבו של אהרן, מהם למדה המלכות להיות עושין מפה וצבע לכל מפה ומפה כל שבט ושבט נשיא שלו צבע מפה שלו דומה לצבע של אבנו ראובן אבנו אדם ומפה שלו צבוע אדום ומצוייר עליו דודאים, שמעון פטדה ומפה שלו צבוע ירוק ומצוייר עליו שכם לוי ברקת ומפה שלו צבוע שליש לבן ושליש שחור ושליש אדום ומצוייר עליו אורים ותומים, יהודה נפך וצבע מפה שלו דמותו כמין שמים ומצוייר עליו אריה, יששכר ספיר ומפה שלו צבוע שחור דומה לכחול ומצוייר עליו שמש וירח על שם (ד"ה =דברי הימים= א יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים זבולן יהלם וצבע מפה שלו לבנה ומצוייר עליו ספינה על שם זבולן לחוף ימים ישכון, דן לשם וצבע מפה שלו דומה לספיר ומצוייר עליו נחש על שם יהי דן נחש גד שבו וצבע מפה שלו לא לבן ולא שחור אלא מעורב שחור ולבן ומצוייר עליו מחנה על שם (בראשית מט) גד גדוד יגודנו, נפתלי אחלמה וצבע מפה שלו דומה ליין צלול שאין אדמתו עזה ומצוייר

עליו אילה על שם נפתלי אילה שלוחה, אשר תרשיש וצבע מפה שלו דומה לאבן יקרה שמתקטטות בו הנשים ומצוייר עליו אילן זית על שם מאשר שמנה לחמו, יוסף שוהם וצבע מפה שלו שחור עד מאד ומצוייר לשני נשיאים אפרים ומנשה מצרים על שם שהיו תולדותם במצרים ועל מפה של אפרים היה מצוייר שור על שם בכור שורו זה יהושע שהיה משבט אפרים ועל מפה שבט מנשה היה מצוייר ראם על שם (דברים לג) וקרני ראם קרניו על שם גדעון בן יואש שהיה משבט מנשה, בנימין ישפה וצבע מפה שלו דומה לכל הצבעים ליי"ב הצבעים ומצוייר עליו זאב על שם בנימין זאב יטרף לכך נאמר באותות וסימנים היו להם לכל נשיא ונשיא.

3) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן מו

בענין ביהכ"נ שהועמדו שם הדגלים מאה"ב וממדינת ישראל שבשביל זה אין רוצים אחדים להתפלל שם אם יש בזה ממש י"ט תמוז תשי"ז. מע"כ ידידי הרב הגה"צ מוהר"ר ישכר בעריש היילפערן שליט"א הנקרא אדמו"ר מריישא ובייטש. הנה בדבר ביהכ"נ שנבנה כדין לקדושת ביהכ"נ וכבר התפללו בו הוא בקדושתו אף אם נעשה שם עבירה ממש ועניני קלון, כמפורש במג"א בההיא עובדא שמצאו שהשמש עשה בביהכ"נ עבירת זנות שמ"מ לא נתחללה קדושת ביהכ"נ בכך. ומוכרחין לומר שאף בשעת העבירה לא ירדה מקדושתה, דאם ירדה מי הקדישה אח"כ דהא הנידון היה תיכף כשנעשתה העבירה אם יתפללו שם כבמעלת קדושת ביהכ"נ, אלא ודאי דהקדושה שנעשה בביהכ"נ אינה יורדת שוב אף שלא מתנהגים שם בקדושה ואף כשעושים שם עבירות ועניני קלון. וא"כ אף אם נימא דהעמדת הדגלים בביהכ"נ הוא דבר איסור לא נתחללה הקדושה בכך ועדיף להתפלל שם מלעשות מנין במקום חול כמו בכל ביהכ"נ. ובעצם לא מובן איזה איסור ממש יש בהעמדת הדגלים הא ליכא איסור להכניס דברים שהם חולין אף שאין בהן שום צורך להביהכ"נ אף בנבנו בלא תנאי וכל שכן בנבנו על תנאי כבתי כנסיות שלנו, ואף שאלו שעשו זה לדגל וסימן למדינת ישראל היו רשעים, מכל מקום הא לא החזיקו זה לדבר קדוש, שנימא שיהיה חשש גרירה דעבודה זרה, וידוע לכל שעשו זה לסימן בעלמא והוי זה ככל דבר חול. וגם דגל אה"ב שהוא ג"כ שם מוכיח שלא הכניסו זה בשביל שמחשיבין זה לדבר קדוש אלא שהוא לסימן על מנהלי ביהכ"נ שמחבבין מדינה זו ומדינת ישראל וחפצו להראות זה במקום רואים. ולכן אף שודאי לא מן הראוי הוא להכניס בביהכ"נ שהוא מקום קדושה וכ"ש שאין להניחו שם בקביעות וכ"ש לא אצל ארון הקודש, אבל איסור ממש לא שייך לומר ע"ז אלא שהוא ענין הבל ושטות, ואם אפשר באופן של שלום לסלקם מביהכ"נ היה זה דבר טוב אבל לעשות מחלוקת בשביל זה אסור. ואם היה כח בלא מחלוקת לעקור ענין הדגל כדי שלא יהיה זכרון למעשה הרשעים היה ג"כ אולי נכון לעשות, אבל ח"ו לעשות מחלוקת בזה. ולכן אלו שרוצים לעשות בשביל זה מנין במקום אחר וחושבים שעושים בזה דבר גדול אין עושים כהוגן ורק הוא ענין פוליטיקה/פוליטיקה/ מצד כח היצר והשטן אשר בעוה"ר מרקד בינו עד אשר ירחם ה' וישלח לנו הגואל צדק ויערה עלינו רוח ממרום ללכת בדרך התורה והאמת לבלי לנטות ימין ושמאל. ידידו, משה פיינשטיין.

רצוני להוסיף משהו: אם תשאלוני, איך אני, כיהודי תלמודי, מביט על דגל מדינת ישראל ואם יש לו בכלל ערך זלמתי; אענה לכם פשוט: אינני גורס בכלל מקסם של דגל וסמלים טכסיים כמותו. היהדות שוללת פולחן עצמים גשמיים. ברם, אל נא נתעלם מדין בשלחן ערוך, כי „הרוג שנהרג בידי עכו"ם, קוברין אותו בבגדיו, כדי שיראה את דמו ויקום, שנאמר, ונקיית דמם לא נקיית". במלים אחרות, בגדי יהודי מקבלים קדושה מסויימת כשהם

— 89 —

מוכתמים בדם קדוש. והדברים ק"ו בן בנו של ק"ו לדגל הכחול-לבן, שטבול בדמם של אלפי צעירים יהודים שנפלו במלחמת השחרור בהגנתם על הארץ והישוב (דתיים ולא-דתיים, כי האוייב י"ש לא היה מבדיל), יש בו ניצוץ של קדושה, הנובע ממסירות-נפש והקרבה עצמית. כולנו מצווים לכבד את הדגל ולהתייחס אליו בדרך-ארץ. אין הוא זקוק להכשר מה-Union Jack הנכרי!

5) שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שסד סעיף ד

אם מצאו ישראל הרוג, יקברוהו כמו שמצאוהו, בלא תכריכין, ולא יחלצו בו אפילו מנעליו. הגה: וכן עושין ליולדת שמתה, או למי שנפל ומת (מהרי"ל סימן ס"ה). וי"א שמלבישין אותם למעלה מבגדיהם, תכריכין (הגהמ"י בשם ר"י מדורא). ונהגו שאין עושין להם תכריכין כשאר מתים, רק קוברין אותן בבגדיהם, ולמעלה מהם סדין, כשאר מתים.

6) ש"ך יורה דעה סימן שסד

יא או למי שנפל ומת. במהרי"ל כתוב דאם דם יצא ממנו אז אין לטהר אותו כי הדם יסתלק ממנו אך יקברוהו במלבושיו וכו' הב"ח ונראה דהיינו דוקא כשמת במלבושיו אבל בנפל ולא מת מיד אלא לאחר כמה ימים שכבר פשט מלבושיו וגם אין דם יוצא ממנו שכבר פסק ומת על מטתו מכה אותו נפילה אז ודאי מטהרין אותו ועושין לו תכריכין כשאר בני אדם שמתין על מטתו ובדבר הזה יש חילוק בין נפל מן הגג להרוג דאלו בהרוג בידי עובד כוכבים אע"פ שבשעה שמצאוהו כבר פסק הדם קוברים אותו כאשר הוא נמצא כדי להעלות חימה ולנקום נקם וזה אין שייך בנפל מן הגג וכן ביולדת שמתה ודם יוצא ממנה אין לטהרה אלא קוברים אותה בלבושיה אבל אם לא מתה אלא לאחר כמה ימים ושבועות וכבר פסק הדם נוהגין עמה כמו בשאר מתים לטהרה ולעשות לה תכריכין שוב מצאתי כתוב שמעתי הטעם גבי הרוג דהרי כבר יצאו כל הדמים ממנו והם מובלעים בבגדיו וחיישינן שמא נבלע בתוכן הרביעית דם שהנפש יוצאת בו ע"כ יקברוהו כמו שמצאוהו ולא יחלצו אפילו מנעליו דשמא הדמים שיצאו עם יציאת הנפש הם בתוך המנעלים וע"כ נוהגין בהרוג לחפור ולחתור במרא וחצינא בקרקע במקום שנמצא שם ההרוג וכן כל דמו שיצא ממנו במקום קרוב לו וקוברין אותו עפר שנבלע בו דמו עם ההרוג דשמא באותו הדם יצא דם הנפש ומזה הטעם ג"כ במי שנפל מן הגג ומת או נפל עליו הבית ומת ונעשה בגופו פצעים וחבורות ומוציא מהם דם וזה גם כן טעם היולדת דרובם אינם מתי' אלא מחמת שנעשה באיברים הפנימים שלה פצעים כשכורעת לילד וע"י כן יצא ממנה דם הרבה נבלעו בכתונת שעל גופה ובשאר בגדים שעליה והדמים שיצאו עם יציאת הנפש נבלעו בתוכם משא"כ כשאין שם פצעים ולא יצא מהם דם כלל דאז אין קוברין אותה בבגדיה אלא בתכריכין/בתכריכין/ כשאר מתים ומטהרין אותם ולפ"ז מי שמת בדרך בקור גדול ושלג נראה דפושטין מלבושיו ומטהרין אותו ומלבישין אותו בתכריכין כיון שאין בו פצעים ולא יצא ממנו דם וכן מי שנטבע במים בבגדיו דפושטין בגדיו ומטהרין אותו ומלבישין אותו תכריכין וכמ"ש בסוף ספר מהרי"ל ע"כ ואני ראיתי בהרבה קהלות נוהגין לטהר כל יולדת ולהלבישה תכריכים ולהלבישה בגדיה למעלה מהתכריכין ולמעלה מהם הסדין.

7) ספר חסידים סימן תמט

בית שנהרגו בו על קדוש ה' והדם נתז על החומה ועל האבנים ובעה"ב בא לטוח בסיד קירות הבית את הדם לא יעביר ולא יהא טח עליו שנאמר (איוב טז יח) ארץ אל תכסי דמי לכך אין לכסות. וכתוב (יחזקאל כד ו) אוי עיר הדמים אשר חלאתה בה וחלאתה לא יצאה ממנה לנתחיה. לנתחיה הוציאה לא נפל עליה גורלי כי דמה בתוכה היה על צחיח סלע שמתהו על הארץ לכסות עליו עפר להעלות חמה ולנקום נקם נתתי את דמה על צחיח סלע לבלתי הכסות. הרי כל זמן שאין הדם מכוסה הקב"ה נוקם וכשמכוסה אינו ממהר לנקום. וזה שנאמר (בראשית לז כו) מה בצע כי נהרוג את אחינו וכסינו את דמו ואם תאמר והלא הקב"ה יודע המכוסה כמו המגולה. כל זה בספר הכבוד.

8) הרב צבי שכטר שליט"א, נפש הרב (ירושלים, תשנ"ט), עמ' צט-ק

בעניני איי וירושלים

הראייה להרמ"צ נריה, עמוד שפז.]

נפש הרב

□ □ □

פעם התקיימה כנסי גדולה (מטעם האגודה) בירושלים במלון שעל הכל בתכריכים פשוטים, וכיה בשו"ע יו"ד (רס"י שני"ב), שאין קוברים גגו היה מנפנף דגל הכחול והלבן של המדינה. והיו מאלה שהשתתפו המת בתכריכים יקרים, אפילו לנשיא שבישראל וכו'. ועייש (סי' שסי"ד בכנסי שהרגישו בזה קצת אירעיונות. אכן מאידך גיסא, לבקש מהמלון בלא תכריכים. ועייש בש"ך סק"י"א, שהטעם למנהג זה הוא כדי להעלות חימה ולנקום נקם. כלומר, שמן השמים יראו היאך שנסתנה קבורתו משאר מתים – שלא נקבר בתכריכים כרגיל, ויעוררו בזה רחמי שמים. [וכן השווה ספר חסידים (סי' תמ"ט) בית שנהרגו בו על קידוש השם, והדם נתון על החומה ועל האבנים, ובעה"ב בא לטוח בסיד קירות הבית, את הדם לא יעבור ולא יהא טח עליו, שנאמר, ארץ אל תכסי דמי... כי דמה בתוכה היה על צחיח סלע... לכסות עליו עפר להעלות חימה ולנקום נקם... הרי כל זמן שאין הדם מכוסה, הקב"ה פלישטינה, והדגל שלהם (הנקרא בפי הכל היוניען דזשעק) היה מנפנף נוקם. וכשמכוסה, אינו ממהר לנקום. (ד"ע.)] וה"נ י"ל לגבי דגל ע"ג אוניותיהם שהיו בים התיכון, והחזירו את האוניות שעם הפליטים המדינה, שבסוף מלחמת השחרור קבע האו"ם זמן מסויים להזקק לאירופה – להריגה ודאית, ועכשיו אחרי קום המדינה, הכשיר היוניען השטחים, וכל שטח-קרקע שיהיה תחת יד היהודים (עייש שיהיה מנפנף דזשעק את הכחול-הלבן, אתמהה! והיה דבר זה ללעג ולקלס בעיתונות החילונית בזמן ההוא.

בשנה ההיא, כשדרש רבנו בפני כנס המזרחי, דיבר קצת ע"ד ענין דגל המדינה, דלכאורה עפ"י דין ליכא בכלל שום הלכה לדורות של דגלים, ורק בתורת הוראת שעה מצינו בפי במדבר, שבשעת המסעות היו חונים איש על דגלו לבית אבותם. אך, אמר אז רבנו, שכמדומה לו שיש סעיף אחד בשו"ע יו"ד בסוף ח"ג, אשר לסעיף ההוא שייך דגל המדינה.⁴⁶ והיינו, דמבואר בגמ' סוף מו"ק שהתנאים תקנו שיקברו את

לחקות לאשורה של כל שאלה המופיעה מזמן לזמן, שהחכמים יפתרוה מנקודת עיון

46. עיי אגרות חזו"א (ח"א סי' ל"א), שבירור משפט בבחינת הלכה למעשה מקיף והסתכלות. עכ"ל.

ובזה היי רבנו, ז"ל, מומחה גדול, לא רק לחשוף מהמון פרטי הפרטים של ההלכות את הכללים (העיון האי), אלא אף להגדיר היטב את העובדא ואת המצב בכדי לקבוע על נכון איזה סעיף בהלכה הוא הנוהג כאן (העיון השני, אשר הוא – כדברי החזו"א – הרבה פעמים יותר קשה מאשר העיון הראשון).
47. [וענין זה של הדגלים קנה מקומו בפיר דרשות, במאמר ברית אבות, אות ב, בענין קדושת אבות וקדושת סיני.]